

“Περί υπερηφανείας”: Από την Κλίμακα του οσίου Ιωάννου

/ [Ορθόδοξες Προβολές](#)

1. Η υπερηφάνεια είναι άρνησις του Θεού, εφεύρεσις των δαιμόνων, εξουδένωσις των ανθρώπων, μητέρα της κατακρίσεως, απόγονος των επαίνων, απόδειξις ακαρπίας, φυγαδευτήριο της βοηθείας του Θεού, πρόδρομος της παραφροσύνης, πρόξενος πτώσεων, αιτία της επιληψίας, πηγή του θυμού, θύρα της υποκρίσεως, στήριγμα των δαιμόνων, φύλαξ των αμαρτημάτων, δημιουργός της ασπλαχνίας, άγνοια της συμπαθείας, πικρός κριτής, απάνθρωπος δικαστής, αντίπαλος του Θεού, ρίζα της βλασφημίας.
2. Αρχή της υπερηφανείας είναι το τέλος της κενοδοξίας. Μέσον, η εξουδένωσις του πλησίον, η αναιδής φανέρωσις των κόπων μας, ο εσωτερικός αυτοέπαινος, το μίσος των ελέγχων. Και τέλος, η άρνησις της βοηθείας του Θεού, η εξύψωσις της ιδικής μας ικανότητας, η δαιμονική συμπεριφορά.
3. Ας το ακούσωμε όλοι όσοι θέλομε να διαφύγωμε αυτόν τον βαθύ λάκκο. Πολλές

φορές το πάθος αυτό αγαπά να τρέφεται από τις ευχαριστίες που εκφράζουμε στον Θεόν. Διότι δεν παρουσιάζεται τόσο αναιδής, ώστε από την αρχή να μας προτρέπη να αρνηθούμε τον Θεόν.

4. Είδα άνθρωπο να ευχαριστή τον Θεόν με το στόμα και να κομπάζη με το εσωτερικό φρόνημα. Περί αυτού είναι αψευδής μάρτυς εκείνος ο Φαρισαίος που έλεγε στον Θεόν με απρεπή καύχησι: «Ο Θεός, ευχαριστώ σοι»! (Λουκ. ιη΄ 11).

5. Όπου συνέβη πτώσις, εκεί κατασκήνωσε προηγουμένως η υπερηφάνεια. Διότι το δεύτερο είναι το προμήνυμα του πρώτου.

6. Άκουσα κάποιον αξιοσέβαστο άνδρα να λέγη: «Υπόθεσε ότι είναι δώδεκα τα πάθη της ατιμίας. Εάν ένα από αυτά, την οίησι, την αγαπήσης ολόψυχα, αυτή θα αναπληρώση τον τόπο και των υπολοίπων ένδεκα».

7. Ο υψηλόφρων μοναχός αντιλέγει με σφοδρότητα, ενώ ο ταπεινόφρων δεν γνωρίζει ούτε να βλέπη τον άλλον αντιπρόσωπα. Δεν σκύβει το κυπαρίσσι να βαδίση στην γη, ούτε ο υψηλοκάριος μοναχός να αποκτήση υπακοή.

8. Ο υψηλοκάρδιος άνθρωπος επιθυμεί να άρχη. Και δεν μπορεί ή μάλλον δεν θέλει να οδηγηθή στην τελική απώλεια με κάποιον άλλον τυχόντα τρόπο.

9. «Υπερηφάνοις Κύριος αντιτάσσεται» (Α΄ Πέτρ. ε΄ 5), και ποιος μπορεί έπειτα να τους ελεήση; «Ακάθαρτος παρά Κυρίω πάς υψηλοκάρδιος» (Παροιμ. ιστ΄ 5), και ποιος θα κατορθώση έπειτα να καθάριση έναν τέτοιο άνθρωπο;

10. Παίδευσις των υπερηφάνων είναι η πτώσις. Σκόλοψ αυτών είναι ο δαίμων. Εγκατάλειψίς τους εκ μέρους του Θεού είναι η απώλεια των φρενών. Και τα δύο πρώτα πολλές φορές εθεραπεύθηκαν από ανθρώπους, αλλά το τελευταίο ανθρωπίνως είναι ανίατο.

11. Όποιος αποκρούει τους ελέγχους, εφάνέρωσε ότι το έχει τούτο το πάθος, ενώ όποιος τους δέχεται, έχει ελευθερωθή από τα δεσμά του.

12. Αν όχι εξ αιτίας άλλου πάθους, αλλά απ΄ αυτό και μόνο έπεσε κάποιος από τους ουρανούς, πρέπει να εξετάσωμε μήπως και χωρίς καμμία άλλη αρετή, αλλά με την ταπείνωσι μόνο μπορούμε να ανεβούμε στους ουρανούς.

13. Η υπερηφάνεια είναι απώλεια του πλούτου και των ιδρώτων των πνευματικών. «Εκέκραξαν, και ούκ ήν ο σώζων», επειδή ασφαλώς θα έκραξαν με υπερηφάνεια • «Προς Κύριον, και ούκ εισήκουσεν αυτών» (Ψαλμ. ιζ΄ 42), επειδή ασφαλώς δεν απέκοπταν τις αιτίες των αμαρτιών κατά των οποίων προσεύχονταν.

14. Ένας πολύ γνωστικός γέρων εσυμβούλευσε πνευματικά κάποιον υπερήφανο αδελφό. Και αυτός τυφλωμένος του λέγει: «Συγχώρησέ με, πάτερ. Δεν είμαι υπερήφανος». Και ο πάνσοφος γέρων του αποκρίνεται: «Και ποια καλύτερη απόδειξι θα μας έδινες του πάθους σου, από αυτό που είπες, το «δεν είμαι υπερήφανος»; Σε τέτοιους υπερηφάνους ανθρώπους προξενεί μεγάλη ωφέλεια η υποταγή, η σκληρότερη και ατιμωτικότερη διαγωγή, καθώς και η ανάγνωσις των υπερφυσικών κατορθωμάτων των Πατέρων. Ίσως έτσι να υπάρξει σ' αυτούς τους ασθενείς κάποια μικρή ελπίδα σωτηρίας.

15. Είναι εντροπή να καμαρώνη κάποιος για τον ξένο στολισμό. Ομοίως είναι εσχάτη ανοησία να υπερηφανεύεται κανείς για τα χαρίσματα του Θεού. Όσα κατορθώματα επέτυχες πρίν γεννηθής, γι' αυτά μόνο να υπερηφανεύεσαι, διότι τα μετά την γέννησί σου τα εχάρισε ο Θεός, καθώς επίσης και αυτή την γέννησι.

16. Όσες αρετές κατώρθωσες χωρίς τον νου και την λογική, αυτές και μόνο είναι ιδικές σου, εφ' όσον τον νου και την λογική σου τα edώρησε ο Θεός. Όσες νίκες επέτυχες χωρίς το σώμα σου, αυτές και μόνο οφείλονται στην ιδική σου προσπάθεια, εφ' όσον το σώμα δεν είναι ιδικό σου δημιούργημα, αλλά του Θεού.

17. Μη ξεθαρρεύσης, παρά μόνον όταν δεχθής την τελική απόφασι του Κριτού. Και να παρατηρής εκείνο της ευαγγελικής παραβολής, ο οποίος μετά την ανάκλισί του στο τραπέζι του γάμου edέθηκε χειροπόδαρα και ωδηγήθηκε στο σκότος το εξώτερον.

18. Μη ανυψώνης τον αυχένα σου, ενώ είσαι πλασμένος από γη. Διότι πολλοί ερρίφθηκαν από τους ουρανούς, αν και ήσαν άγιοι και άϋλοι.

19. Όταν ο δαίμων καταλάβη έδαφος στην ψυχή των οπαδών του, τότε τους παρουσιάζεται, όταν κοιμώνται ή όταν είναι ξύπνιοι, υπό την μορφήν αγίου Αγγέλου ή Μάρτυρος και τους δίδει πνευματικά χαρίσματα ή τους αποκαλύπτει διάφορα μυστήρια• με τον σκοπό να εξαπατηθούν οι ταλαίπωροι και να χάσουν τελείως τα λογικά τους.

20. Και αν ακόμη είχαμε υποστή μυρίους θανάτους για την αγάπη του Χριστού, ούτε έτσι θα εξεπληρώναμε το χρέος μας. Διότι άλλο είναι το αίμα του Θεού και άλλο το αίμα των δούλων, όχι βέβαια ως προς την ουσία, αλλά ως προς την αξία.

21. Ας μη παύσωμε ποτέ να συζητούμε για τους πρό ημών Πατέρας και φωστήρας, συγκρίοντας τους εαυτούς μας μαζί τους. Τότε θα διαπιστώσωμε ότι δεν επατήσαμε κάν το πόδι μας στον δρόμο της πραγματικής μοναχικής ζωής, και ότι δεν εφυλάξαμε οσίως τις υποσχέσεις μας, αλλ' ότι ευρισκόμαστε ακόμη στην

κατάστασι των κοσμικών.

22. Μοναχός κατ' εξοχήν σημαίνει οφθαλμός της ψυχής αμετεώριστος και σωματικές αισθήσεις ακινητοποιημένες. Μοναχός είναι εκείνος πού προκαλεί εναντίον του τους δαίμονας σαν άγρια θηρία, και πού αναγκάζοντάς τους να απομακρύνονται από κοντά του, τους παροξύνει. Μοναχός σημαίνει αδιάκοπη έκστασις του νου και ακατάπαυστη λύπη για την παρούσα ζωή. Μοναχός σημαίνει άνθρωπος πού έγινε ένα με τις αρετές, όπως ένας άλλος έγινε ένα με τις ηδονές. Μοναχός σημαίνει άσβεστο φως στον οφθαλμό της καρδιάς. Μοναχός σημαίνει άβυσσος ταπεινώσεως πού εγκρέμισε και έπνιξε μέσα της κάθε πονηρό πνεύμα.

23. Την λήθη των αμαρτημάτων την προκαλεί η υπερηφάνεια, διότι η ενθύμησίς των προξενεί ταπεινοφροσύνη.

24. Υπερηφάνεια σημαίνει, εσχάτη πτωχεία μιας ψυχής πού παρουσιάζεται κατά φαντασίαν ως πλουσία, και πού νομίζει ότι ζή στο φως, ενώ ευρίσκεται μέσα στο σκοτάδι. Όχι μόνο δεν αφίνει τούτη η μιανρά να προοδεύη κάποιος, αλλά και από υψηλά τον ρίχνει κάτω.

25. Υπερήφανος σημαίνει ρόδι σαπισμένο εσωτερικώς, πού εξωτερικώς γυαλίζει το χρώμα του. Ο υπερήφανος μοναχός δεν χρειάζεται δαίμονα, διότι γίνεται πλέον ο ίδιος δαίμων και εχθρός του εαυτού του.

26. Ξένο είναι το σκοτάδι από το φως. Ομοίως ξένος είναι ο υπερήφανος από κάθε αρετή. Στις καρδιές των υπερηφάνων θα γεννηθούν λογισμοί βλασφημίας, ενώ στις ψυχές των ταπεινών ουράνιες θεωρίες. Ο κλέπτης απεχθάνεται το φως του ηλίου και ο υπερήφανος εξουθενώνει τους πράους ανθρώπους.

27. Πολλοί υπερήφανοι, δεν γνωρίζω πώς, αυταπατήθηκαν κι ενόμισαν ότι έφθασαν στο ύψος της απαιθείας. Αλλά την ώρα του θανάτου είδαν την πτωχεία τους. Όποιος συνελήφθη από αυτήν, δηλαδή την υπερηφάνεια, μόνο στην βοήθεια του Κυρίου μπορεί να ελπίζει, διότι γι' αυτόν είναι μάταιο να περιμένη σωτηρία από ανθρώπους.

28. Συνέλαβα κάποτε τούτη την ακέφαλο πλάνη να πλησιάζη προς την καρδιά μου, ανεβασμένη επάνω στους ώμους της μητέρας της.

Τις έδεσα και τις δύο με τα δεσμά της υπακοής, τις εμαστίγωσα με το μαστίγιο της ευτελείας και έτσι τις ανέκρινα με ποιόν τρόπο εισέρχονται μέσα μου. Και αυτές, καθώς εμαστιγώνονταν, μου έλεγαν:

“Εμείς δεν έχουμε ούτε αρχή ούτε γέννησι, διότι είμαστε αρχηγοί και γεννήτορες

όλων των παθών. Εμάς μας πολεμεί υπερβολικά η συντριβή της καρδιάς πού γεννάται από την υποταγή. Εμείς δεν ανεχόμεθα κανένα να μας εξουσιάζη. Γι' αυτό και όταν ελάβαμε εξουσία στους ουρανούς, απεστατήσαμε από εκεί.”

“Εμείς με ένα λόγο γεννούμε όλα τα πάθη πού αντιστρατεύονται στην ταπεινοφροσύνη, διότι όλα όσα την ευνοούν είναι αντιμέτωπά μας. Αλλά αφού και στον ουρανό εσημειώσαμε νίκη, πώς μπορείς εσύ να μας ξεφύγης;”

“Εμείς συνηθίζουμε πολλές φορές να εμφανιζώμεθα μετά από ατιμίες, από την υπακοή, από την αοργησία, από την αμνησικακία, από την πρόθυμη διακονία.”

“Τέκνα ιδικά μας είναι οι πτώσεις των πνευματικών ανθρώπων, η οργή, η καταλαλιά, η πικρία, ο θυμός, η κραυγή, η βλασφημία, η υποκρισία, το μίσος, ο φθόνος, η αντιλογία, η ιδιορρυθμία, η απείθεια.”

“Ένα μόνο υπάρχει πού δεν μπορούμε να το νικήσωμε, και σου το φανερώνουμε, επειδή μας μαστιγώνεις:”

“Εάν κατηγορήs διαρκώς τον εαυτόν σου ενώπιον του Κυρίου με ειλικρίνεια, θα μας θεωρήs ωςάν αράχνη. Ίππος επάνω στον οποίο είμαι ανεβασμένη, εγώ η υπερηφάνεια, είναι, όπως βλέπεις, η κενοδοξία. Η οσία όμως ταπείνωσις και η αυτομεμψία θα περιπαίξουν τον ίππο και τον αναβάτη του, ψάλλοντας μελωδικά την ωδή της νίκης: «Άσωμεν τω Κυρίω• ενδόξως γάρ δεδόξασται• ίππον και αναβάτην έρριπεν είς θάλασσαν» (Έξοδ. ιε΄ 1) και είς άβυσσον ταπεινώσεως.”

Βαθμίσ εικοστή δευτέρα! Όποιος την ανέβηκε, ενίκησε• εάν βεβαίως κατώρθωσε να την ανεβή.